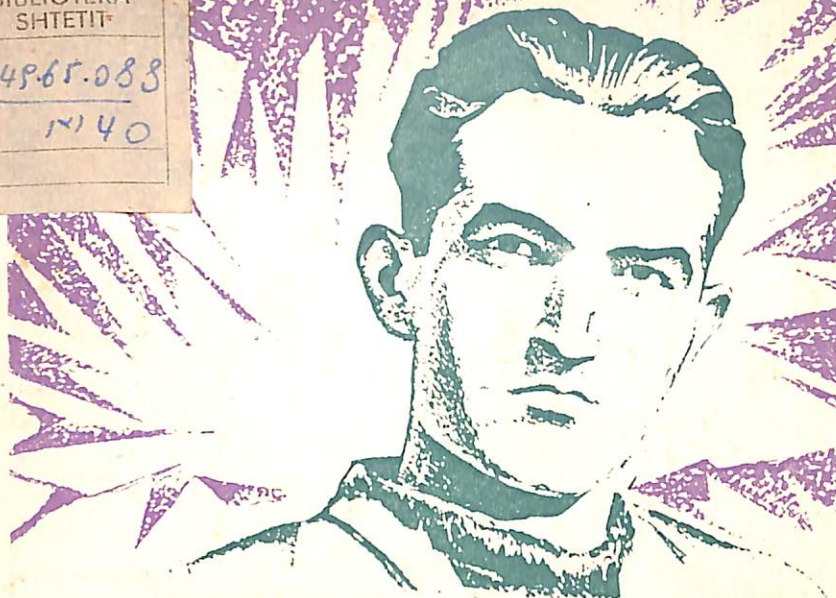

BIBLIOTEKA
SHTETIT

949.65.083

1140

KURVELESH ZEMRA IME

Xhafer Matuka

949.65.088

1140

S

XHAFER MATUKA

KURVELESH ZEMRA IME

(Memo Meto)

SHTËPIA BOTUESE E LIBRIT POLITIK

Memo Meto

TRI TË SHTËNA PUSHKE

Një natë janari të vitit njëmijë e nëndëqind e dhjetë në fshatin Kuç të Kurveleshit u dëgjuan tri të shtëna pushke. Një burrë me moshë të thyer, që e kishte shtëpinë pak më larg nga të tjerët, doli shpejt jashtë e po shikonte. Ai në fillim hodhi sytë nga disku i artë i hënës, i cili vazhdonte qetë rrugën e tij përmes kupës së kthjellët të qiellit, se mos qe përgjakur. Kur ai u bind se hëna shkëlqente me tërë bukurinë e saj, u kthye e mbajti vesh se mos në ndonjë-rën nga kopetë e fshatit kishte rënë egërsira. Po prapë s'dëgjoi asgjë.

Burri i moshuar e dinte se pushkët në fshat nuk hidheshin kot. Ato hidheshin kur kishte rrezik dhe jepej kushtrimi për t'u mbledhur me armë, kur errësohej dhe përgjakej hëna, kur binte egërsira në kopetë e bagëtive, si dhe kur në fshat lindte ndonjë djalë...

— Ç'është ashtu more, pse qëlloni? — thirri burri i moshuar dhe zërin e tij gryka e malit që qe afër e bëri më të fuqishëm dhe e shpuri larg e më larg...

— Ç'ka ndodhur, more? — u dëgjua edhe një thirrje tjetër nga lagjja tjetër e fshatit.

Heshtje. Pastaj prapë pyetje. Nata ishte e qetë. Herë-herë veriu shkundte me një zhurmë të thatë

degët e zhveshura të pemëve. Në përgjegje të shumë pyetjeve, që nga grumbulli i shtëpive ku u hodhën pushkët, u përhap një zë i fortë:

— Meto Durros i lindi djalë!

Burri i moshuar, që rrinte në pritje të merrte vesh shkakun e armëve, mbushi mauzerin, që mbante në të dyja duart, dhe, para se sa të tërhiqte gishtin, thirri me sa zë që kishte:

— T'i rrojë dhe të bëhet trim, more, trim!

Krisma e pushkës u dëgjua bashkë me zërin e tij.

Meto Durros i kishte lindur djali i tretë.

Atë natë, në dhomën ku qe lehona, u bë zhurmë e madhe. Gratë përpiqeshin për të qetësuar lehonën. Dikush i rrinte asaj te koka dhe herë pas here ftohte një peshqir në ujë dhe ja vinte mbi ballin që avullonte nga djersët, dikush ngrohte ujët që duhej për larjen e foshnjës.

Fëmijën e priti një grua në moshë mesatare.

Foshnja filloi të qante me të madhe. Mamisë i bëri përshtypje shëndeti i mirë i të porsalindurit dhe veçanërisht flokët e tij të gjatë. Ajo grua kryente detyrat e mamisë prej kohësh dhe kishte qenë edhe në shumë lindje të tjera, po foshnjë kaq të shëndoshë dhe me ata flokë aq të gjatë e të zez kishte parë rrallë.

— Djalë! — dëgjoi lehona të thonë nëpër shtëpi.

— Djalë! — i pëshpëriti asaj dikush te veshi.

Mëmës ja kishte qejfi që, pas dy djemve, të kishte edhe një vajzë dhe për këtë po mendohej, kur dëgjoi tri të shtënat e pushkës që ranë njëra pas tjetrës aty mbi qoshen e shtëpisë.

Kur djali mbushi javën, sipas zakonit u bë darka për vënjen e emrit, në të cilën u ftuan miqtë më të

afërt dhe vëllezëria. Dhomat e mëdha u mbushën plot me njerëz. Andej nga burrat vazhdonte rakia dhe biseda me zë të lartë.

Mëma e kishte mbështjellë foshnjën në gji dhe po priste t'i thoshin emrin e vogëlushit të saj.

Biseda po zgjatej, zhurma po shtohej.

— Ç'thonë për emrin? — pyeti ajo një nuse, e cila shërbente në dhomën e burrave.

— Akoma.

Pas pak më plaku vendosi.

— Memo, ja vunë emrin, — i tha nusja lehonës.

Mëma e mbështolli më fort foshnjën dhe e puthi. Ndryshe nga emrat e dy djemve të tjerë, asaj ky emër i pëlqeu më shumë. Ajo kishte dëshirë, që djemtë e saj të kishin emra, të cilët i mbanin ose i kishin mbajtur burra të tjerë të njohur si trima dhe të zotë. Dëshironte që emrat e djemve të saj të njiheshin si emra të përmendur për mirë. Dhe tani, kur i thanë si do të quhej djali i tretë, ju kujtua se kishte dëgjuar për një trim që kishte mbajtur këtë emër.

«Memo është emër i mirë, e gëzofsh dhe u bëfsh trim!» — i pëshpëriti ajo foshnjës dhe, pasi e mbështolli mirë, e shtrëngoi në gji.

I. FËMIJNI E HIDHUR

Memo Metua lindi në një familje me gjendje të mirë ekonomike dhe të njohur për ndjenja patriotike.

Mëma e tij, Filja, nga familja e Sinan Banush Gerveshit, prej Nivicës së Kurveleshit, qe një grua e bukur, e dashur dhe e sjellshme me të gjithë. Filja punonte pa u lodhur për të mbajtur në rregull shtëpinë, fëmijët, djersitte edhe në arë, edhe në stan. Cilësitë e saj si grua e mënçur, punëtore dhe mëmë e mirë, ajo i tregoi kur i vdiq i shoqi dhe i mbeti mbi supe barra e mbajtjes së shtëpisë dhe e rritjes së katër fëmijëve të vegjël, që i mbetën jetimë.

Tregojnë se Filja, veç cilësive që u thanë më lart, kishte edhe aftësinë për të mbajtur mend ngjarje dhe episode nga e kaluara luftarake e popullit, këngë trimërie dhe përralla nga më të ndryshmet. Ajo, mbrëmjeve, kur fëmijët mbaronin së ngrëni bukë, i mblidhte rreth vatrës dhe u tregonte nga ato që dinte. Njëpërmjet gojës së saj në fantazinë e fëmijëve hynë bëmat dhe trimëritë e Gjolekës, Hodo Nivicës, dymbëdhjetë Bilbilejve, lufta me kuçedrën që i kishte zënë ujët popullit e të tjera...

I ati i Memos, Meto Durrua, qe një burrë i urtë, i patrazuar në punët e të tjerëve, i mënçur e punëtor.

Ai rriste bagëti dhe merrej me punimin e tokës. Memua që një baba i mirë, që mundohej t'i edukonte fëmijët që në vogëli me virtyte të mira dhe sidomos me dashurinë për punën.

Memua lindi më 1 janar 1910 në një kohë të turbullt. Në Shqipëri ziente lufta për pavarësi. Pas shpalljes së pavarësisë filluan përpjekje nga ana e shteteve shoviniste për t'i zënë vendin Turqisë së mundur dhe lufta e vendosur e patriotëve për ta mbrojtur lirinë e fituar me gjak e sakrificë. Të gjitha këto nuk ndjeheshin vetëm në shkallë kombëtare, por edhe në çdo krahinë, në çdo fshat, në çdo shtëpi.

Memua ishte katër vjeç kur familja e tij, ashtu si gjithë familjet e tjera të fshatit, e detyruar prej ushtrive shoviniste greke, u largua drejt fshatrave të Mesaplikut. Atë e kishin vënë mbi samarin e një mushke të ngarkuar me plaçka. Djali i vogël, duke mbajtur në dorë një shufër shelgu, me të cilën herë pas here godiste mushkën për të ecur sa më shpejt, habitej me karvanin e gjatë të muhaxhirëve, që ecte si rrëke që zbret nga mali. Pamje e dëshpëruar. Fëmijët qanin nga uria, pleqtë mbeteshin në vend nga lodhja dhe të pangrënët, gratë e helmuara nga humbja e vendit dhe e pasurisë, me shamitë e zeza të shtrënguara për gushe, ecnin me durim drejt fshatrave të pashkelura nga armiqtë. Burrat kishin mbetur e po luftonin kundër shkelësit.

Familja e Memos u vendos në fshatin Gjormë, në një shtëpi mikpritëse, e cila e priti me bujari dhe ndau kafshatën e bukës bashkë me të për tërë kohën që qëndroi aty.

Pasi kaloi furtuna e luftës, familja e Memos u shpërngul për disa muaj në Borsh, ku kishte shpresë se do të gjente bagëtinë e humbur, dhe nga fundi i

vitit 1915 u vendos përfundimisht në fshatin Kuç.

Kjo qe kohë e vështirë. Bukë s'kishte, bagëtia pothuajse qe dëmtuar krejt, shtëpitë qenë djegur, pemët qenë prerë të gjitha. Kudo shikoje ara të papunuara dhe të mbuluara nga barërat dhe gjembat.

Familja e Memos qe varfëruar e shkatërruar ekonomikisht. I ati i tij nuk kishte mundësi që të ndërtonte më shtëpi në fshat, prandaj ngriti shpejt e shpejt një kasolle në një arë rrëzë malit të Kunjovës dhe aty, larg fshatit, vendosi familjen.

Të gjithë jetonin të uritur, po fëmijët e vegjël, të cilët nuk e kuptonin as skamjen dhe as arësyet e saj, ngjiteshin pas mëmës së tyre dhe i kërkonin bukë. Bukë e jo gjë tjetër!

Po ku ta gjente Filja bukën? Ajo lidhte përmezi futën dhe dilte nëpër ara e troje për të mbledhur lakra të egra, labote, hithëra, shtërpinj, që pasi i ziente me ujë e kripë, ua jepte fëmijëve. Kënaqësi e madhe qe për mëmën, kur ajo mundte të siguronte një grusht miell thekre apo misri, që e trazonte me barishtet.

Pas luftës, në fshat u përhap epidemia e gripit. Sëmundja bëri kërdrinë. Të gjallët nuk po ia dilnin dot të varrosnin kufomat.

Memua i vogël po shikonte të atin, i cili po dergjej në qoshe të kasolles, duke rënkuar e duke u tretur. Pastaj, ai pa edhe kur e varrosën atë që kishte qenë shtylla e shtëpisë. Vdekja e kryetarit të familjes e keqësoi edhe më tepër gjendjen ekonomike. Tani Filja duhej të punonte shumë më tepër për të mbajtur dhe rritur tre djemtë e vegjël dhe vajzën e mitur.

Një ndër ato ditë Filja mblodhi rreth vetes fëmijët. Megjithëse ajo qe e re, ishte dobësuar aq shumë saqë qe ndërruar fare; sytë i qenë zmadhuar, fytyra i qe zverdhur, lëkura e duarve i qe holluar dhe ngji-

tur pas eshtrave. Gjendjen e saj të rëndë e kuptonte vetëm djali i madh, i cili qe më i məkëmbur nga të tjerët.

Atë ditë Memua kërkoi t'i jepnin për të ngrënë, po, pasi s'i dhanë gjë, qau e bëri zhurmë. Vëllai i madh e thirri të dilte jashtë, e hoqi mënjanë dhe i tha:

— E do ti mëmën?

— E dua shumë.

— Ajo do të vdesë, — vazhdoi ai me kokë të ulur e me lot në sy.

Memos ju drodh zemra nga fjala e tmerrshme që dëgjoji. Megjithatë pyeti:

— Pse?

— Sepse ajo s'ka të hajë dhe ti s'e lë rehat, duke i kërkuar bukë.

Edhe Memos ju mbushën sytë me lot.

— Po sikur të mos kërkoi më bukë do të vdesë? — e pyeti ai.

— Jo!

Memua u kthye në kasolle, u ul pranë të ëmës dhe po e shikonte atë në sy. Megjithëse i vogël e kuptonte domethënjen e atyre fjalëve që i tha i vëllai. Memua, që atë ditë u dha fund përkëdheljeve dhe bashkë me to edhe fëmijnisë. Tani ai vetë mundohet të bënte diçka për të ushqyer veten dhe të tjerët. Memua nuk i kërkonte më për të ngrënë së ëmës, po, ashtu si bënin edhe dy vëllezërit e tjerë, hidhte një trastë në sup dhe dilte tutje për të mbledhur ç'të gjente.

Pas vdekjes së të shoqit, Filja bëri si bëri dhe me ndihmën e fshatarëve e të të afërmve mundi të largohej nga kasollja ku banonte në arë larg fshatit dhe të vendosej në një haur pranë familjeve të tjera.